

Yeni Dünya Düzeni ve Toplumsal Değişme: Ahlakın Sefaleti-Sefaletin Ahlakı

New World Order And Social Change: Poverty Of Morality- Morality Of Poverty

Ertan Eğribel-Ufuk Özcan

Özet: Günümüzde düzen kendini hiçbir değere ve gerçeğe bağlanmadan mutlaklaştırmaktadır. Bu nedenle sadece "ahlakın sefaleti"nden değil, yeni döneme uygun "sefaletin ahlakı"ndan da söz etmek gerekir. Her türlü değersizleşmenin, sapmanın, belirsizliğin, hiçbir sabitin olmaması bunun bir ifadesidir. Bu nedenle çözüme dayalı ortak bir otoriteden, ahlaktan söz edilemez hale gelmiştir. Yeni dünya düzeni/düzensizliği veya küreselleşme olarak adlandırılan Amerikan eksenli ilişkiler içinde (tüm muhafazakarlaşma görüntüsüne karşın) çözümün belirsizleşmesi ve/ya da belirsizliğin mutlaklaşmasıyla verili bir ahlak savunuculuğu da yapılamamaktadır. "Ahlakın sefaleti-Sefaletin ahlakı" dediğimiz durum buna tekabül etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeni dünya düzeni, toplumsal değişme, ahlak, sefalet,

Abstract: nowadays order is to absolutise yourself without connecting to any value and reality. Therefore it is necessary to talk about not only poverty of morality but also morality of poverty which is suitable for the new period. That there is any kind of depreciation, deviation, uncertainty and there is not any constant is the expression of this. So a mutual authority and morality based on solution can not be expressed. In the New World order/disorder or american centered relationships named as globalization (oppose to all conservative view), a morality defence related to uncertainty of solution and/or absoluton of uncertainty. This is what we refer as "poverty of morality- morality of poverty".

Key Words: new World order, social change, morality, poverty

Yakın dönemde sosyoloji ve diğer toplum bilimlerinde, Yeni Dünya Düzeni veya küreselleşme hakkında, siyasetten iktisada, çalışma ilişkilerinden kültüre kadar konunun çeşitli boyutlarını olumlu ya da eleştirel bir biçimde ele alan pek çok yayın gündeme damgasını vurdu. Günümüz sorunları dünyanın her yerinde tartışılmakta ve araştırma konusu olmaktadır. Bu yönde açıklamalarda çelişki ve karşıtlıklardan söz etmek mümkün olsa bile küreselleşme yanlıları ile küreselleşme karşıtları sonuçta aynı ortak dili kullanmaktadır. Yeni Dünya Düzeni tarihin ve ideolojilerin sonu, otoriterlik, hegemonya, modernleşme, müdahalecilik, savaşlar, sömürü, çevre felaketleri eleştirileri ve çeşitli kimlikler arası çatışma, toplumun/toplumsallaşmanın sonu görüşleriyle bütünleşmiş durumdadır. İlginç olan bu muhalif dilin yeni dünya düzeninin/dengesizliğinin de gerekçesini oluşturmasıdır. Bu nedenle küreselleşme eleştirilerine rağmen, verili düzenin sorunların çözümü ve mevcut düzenin aşılması yönünde devrimci bir sıçramaya dönüşmediği için sosyalizmin sonundan söz edilmektedir. Bütün bu eleştirilerin en önemli sonucu, sosyalizmin krizi de dahil, toplumsal gerçeğe, düzene ve geleceğe duyulan bağlayıcılığın/inancın yitirilmesi idi. Günümüzde bütün dünya için geçerli devrimci bir sıçrama, yeni bir uygarlık çözümü imkanı, ihtimal ve şartları olgunlaşmıştır. Bu durum, mevcut Batı dünya egemenliğinin aşılması yönünde somut devrimci bir durumu belirtmektedir. Bunun tespit edilmesi bile devrimci, bağlayıcı bir umut için yeterlidir. Ancak buna rağmen küreselleşmenin özellikleri tam tersine, mevcut düzenin gereklerine uygun olarak, antici içe çekilme, yılgınlık, itişme ve bunalımın da dayanağını oluşturmaktadır. Bu nedenle toplumsal yaşamın her alanında düzenle özdeşleşmiş sorunlar, kriz doğallaşmış ve çözümsüz bir "semptom" haline gelmiştir. Küresel eşitlik, adalet, barış, demokrasi, temsil vb. sürekli sözü edilen ama içeriği boşalmış bir kalıba dönüşmüştür. Verili dünya düzeninin aşılması bütün bunları aşacak genişlikte bir çözümü, yeni değerleri zorunlu kılmaktadır. Günümüz sorunlarını sadece Türkiye'ye özgü bir durum olarak görmemek gerekir. Mevcut durum, benzer sorunların ağırlığı ve biçimi değişse bile, tüm dünyanın ortak, birlikte çözmesi gereken uygarlık sorununu yakıcı bir biçimde ortaya koymaktadır.

Sosyologca ilk sayısından itibaren çeşitli konularda eleştirel, bazıları tarafından "kötümser" olarak tanımlanan bir dünya ve Türkiye tablosu ortaya koydu. Bir anlamda hangi konuyu ele alırsak alalım kendimizi "sefaletin sosyolojisi" diyebileceğimiz, küresel olarak dayatılan, reel bir alan içinde sıkışmış bulduk. *Sosyologca'nın* bu sayısında "Ahlakın Sefaleti-Sefaletin Ahlakı" başlığı altında küreselleşmenin belirli bir alandaki tezahürlerini ele alacağız. Gündelik yaşamı kuşatan çeşitli alanlarda sürekli olarak "aşağılanmış, aciz, mağdur sosyal tipler" üreten verili durumu ele alırken, yaklaşımımızı kaderci, ahlakçı, kendiliğindenliğe teslim olmuş, soyut ve siyasi bir eleştiri olarak tanımlamak aklımızdan bile geçmedi. Bu nedenle verili kötümserliği, düzenin sefaletini ve çeşitli sorunları ileriye dönük bütünsel bir yeni dünya dengesi, küresel bir değişim imkanının bileşeni olarak gördük. Hem teori alanında, hem de pratikte bütünsellik/birlik bu bileşimin olağan bir verisiydi. Sorunlar karşısında ahlakçı-muhafazakar bir tutumla çözümsüz/savunmada kalmak, sorunları aşamamaktan kaynaklanan çürümeden başka bir şey değildir. Bu nedenle günümüz sorunlarının çözümünü ve yönünü (soyut, muhafazakar düzeyde bir ahlaki eleştirinin ötesinde) Doğu-Batı çatışması görüşüne bağlı toplumsal değişme anlayışı çerçevesi içinde ele almaya çalıştık. Bu tavrımız bizleri fazla kötümser bulanlar tarafından bu sefer tam tersine fazla keskin ve siyasi olarak nitelenecek muhtemelen. Bugün uygarlık karşıtlığı ve kültürel-siyasal düzeyde uydu-yerelleşme ve yoksullaşma görüntüleri olarak ortaya çıkan toplumsal çözülme-çürüme veya kriz emaresi olarak yansıyan sorunların dışına çıkmak Doğu-Batı ilişkiler dengesi/dengesizliğini aşmaktan, en geniş düzeyde ileriye dönük bir toplumsal değişmeyi savunmaktan geçiyor. Eğer mevcut sorunlara tutsak kalmak istemiyorsak, çözümlü savunuyorsak bu yönde bir değişmeyi savunmak kaçınılmazdır. Verili düzenin ve sorunların mutlaklaşması (çözümsüz kalması) geleceğe yönelik dayanaksız kalmanın, inançsızlığın, umutsuzluğun bir ifadesidir. Küre-muhafazakarlaşmanın ve kaderciliğin yükselişi, anticilik, mutlakçı-ahlakçılık hem bir tepki, hem de bir acziyetin, toplum güçlerine ve tarihi değişmeye inançsızlığın, kendiliğindenliğin tezahürüdür. Yeni dünya düzeni XIX. yüzyılda ortaya çıkan Batı dünya egemenliğinin en üst evresi olduğu gibi, uygarlık yıkıcı ahlaki sefaletin de zirvesidir. Bundan bütün dünya etkilenmektedir. Batı egemenliğinin modernleşme ve küreselleşme olarak toplumsal ilişkilerde ve gündelik yaşam alanlarında yarattığı toplum biçimlenmesi (ulus-devlet, uydu-yerellikler) genel siyasi anlayışımız üzerinden örgütlediğimiz kurumları da etkilemekte, her düzeyde temsil krizi yaşanmaktadır. Mevcut toplumsal ilişkilerin belirlediği çeşitli alanlarda dayatılan, aşılamayan ilişkileri ters yüz etmek için toplumsal yoksullaşmanın ve çürümenin ortaya çıktığı bütünsellik alanı olan ahlak alanında da sözümüzün olması gerekir.

Toplumsal ilişkilerin, toplumsallaşmanın dışında, insandan bağımsız, değeri kendinde bulunan tözsel bir ahlak söz konusu değildir. Her düzen, sınırlı veya geniş, kendi çözümünü ve otoritesini zorunlu kıldığı gibi, kendi ahlakını da yaratır. Ahlakın dini, siyasi, iktisadi yönlerinin ötesinde tarihi bir olay olmasının temelinde bu olgu yatar. Ahlak baştan verilmiş, özsel, kendiliğinden ortaya çıkan bir olay

değildir. Toplumsal örgütlenme ve yaşam tarihsel bir çözümün ürünü ve ifadesi olduğu için birtakım ilkeler, kurallar, toplumsal yaptırımlar gerekmiştir. Kendiliğinden, doğal bir çözüm olsaydı ahlaka ve yaptırımlara da gerek kalmazdı. İnsan, daha başlangıçta beslenme, barınma, güvenlik gibi kendiliğinden çözülemeyen ilk sorunlarını kendi yapısında olmayan ilişkiler geliştirerek, doğa ile ve kendi aralarında kurdukları dolaylı ilişkilerle aşarak toplumsallaşmıştır. Toplumsal örgütlenmenin ve ahlakın kaynağı da bu ilişkilerdir. Farklı çıkarlar, toplumsal eşitsizlikler, ayrıcalıklar nedeniyle hukukun, siyasetin sağlayamadığı otorite, geçerlilik ve ortaklığı, çoğu zaman dinin otoriterliği içinde ahlaki kurallar biçiminde ortaya koymak, yaygınlaştırmak gerekmiştir. Ahlak ile dinin veya hukukun kural ve ilkelerinin uygulaması, yaptırımları birbiriyle çelişme bile aynı olmamıştır. Kimi zaman farklı alanlara ait ilke ve değerler birbiriyle çatışma halindedir. Bu nedenle din, ahlak, hukuk düzeyleri birbiriyle mutlak anlamda özdeş değillerdir. Aksi durumda ahlakta, dinde, hukukta değişmeden de söz edilemezdi. Dine veya hukuka uygun olmayan bir anlayış ahlaki olabilmekte, yaptırımlara rağmen kendini geçerli hale getirerek (verili değerleri esneterek, değiştirerek) dinin, hukukun değerleri haline de gelebilmektedir. Ahlak ile toplumsal değişme arasında, sosyolojinin de konusu olan, böyle bir ilişki vardır. Düzen/çözüm, iyi-kötü, doğru-yanlış gibi ahlaki değerlerin, ilkelerin sınıandığı, doğrulandığı alan olmuştur. Bu nedenle iyi-kötü, doğru-yanlış gibi soyut değerler üzerinden bir karşılaştırma yapmak yerine ahlaki çözümle ilişkili olarak değerlendirmek, ahlak farklılaşmaları veya çeşitleri arasında bu yönde bir karşılaştırma yapmak gerekir. Sözgelisi hırsızlık herkes tarafından ortak olarak lanetlenmesi gereken bir olay olması gerekirken, tersine bir durum söz konusudur. Batı toplum yaşamı ve düzeni içinde "hırsızlık" kötü olarak görülürken, eğer Batı insanı Doğu'yu sömürüyorsa, soyuyorsa bu doğal olarak görülmüştür.

Ahlakın sıradan, basit, herkes tarafından kabul edilebilir ortak, soyut, parçacı temel ilkeleri olsa bile bu ilkelerin yorumu ve uygulaması tarihsel olarak biçimlenmiştir. Bu nedenle ahlaki mutlak olarak kabul etmek, düzeni/çözümü sınırlamak adına (toplumsal ilişkilerin bütünlüğünden kopuk bir biçimde) dondurmamak, katılaştırmak mümkün olmamaktadır. Her düzen toplumlar arası ilişkilere bağlı olarak kendisini sürdürebilmek için var olan çözüme dayalı bir ahlakın egemenliğini amaçlamıştır. Ortaklığı sağlamak için hiç değilse soyut düzeyde parçacı, mutlak belli bir ahlakın savunuculuğunu yapmıştır (uygarlık, devlet, toplum, üretim, aile birimleri içinde kurumsallaştırarak ve özdeşleştirerek). Ancak bu, düzenin kendi mekanizmalarıyla normal bir biçimde sürdüğü anlamına gelmemiştir. Ahlaki idealler, ilkeler sistemi ile pratik/uygulama arasındaki farklılık ilahiyatın yanında sosyoloji, felsefe ve hukukun da konusu olmuştur.¹ Soygun ve sömürünün, mutlak ayrıcalıkların,

¹ Ahlak ile etik ayrımı ve bu ayrımın nedenini konumuz dışında tutuyoruz. Ancak yine de belirtmekte yarar var. Ahlak daha çok verili değerlerin, var olan ahlaki davranış kurallarının (hak, adalet, cinsellik, kültür içerikli) toplumlara, sınıflara, coğrafyaya, zamana göre çeşitliliğini ve değişebileceğini, bu anlamda tutarlılığını kabul ederken, etik zaman ve mekan aç-

farklılık ve çatışmaların olduğu her düzende gayri insani “ahlaki düşkünlük” (cinsel istismar, rüşvet, yolsuzluk, sahtekarlık, şantaj, hırsızlık, doğrudan şiddet, eşitsizlik, baskı, sindirme gibi gayri ahlaki yollar) düzenin marjını oluşturmuştur. “Ahlak düşkünlüğü” sorunu günümüzle sınırlı değildir. Ancak Batı dünya egemenliğinin küreselleşme olarak mutlaklaştırıldığı günümüzde artık ahlaki düşkünlüğün sorun olmaktan çıkması, doğallaşması, hiçbir bağlamın ve gerçekliğin savunulamaması, belirsizleşmesi (toplumsallaşmadan kaçınmanın, yanlış-doğru eylem ve değerlerin varlığının reddedilmesi) daha derin bir sorunu göstermektedir. Küreselleşme ile tüm insan ilişkilerinin tahribi, yaşamın değersizleşmesi, doğru ve yanlışın belirsizleşmesi, toplumsal ve kamusal alanın daralması, temsil krizi, sömürü ve iktidar ilişkilerinin tüm toplumsal yapıyı çürütmesi anlamına gelmektedir.

Günümüzde düzen kendini hiçbir değere ve gerçeğe bağlanmadan mutlaklaştırmaktadır. Bu nedenle sadece “ahlakın sefaleti”nden değil, yeni döneme uygun “sefaletin ahlakı”ndan da söz etmek gerekir. Her türlü değersizleşmenin, sapmanın, belirsizliğin, hiçbir sabitin olmaması bunun bir ifadesidir. Bu nedenle çözüme dayalı ortak bir otoriteden, ahlaktan söz edilemez hale gelmiştir. Yeni dünya düzeni/ düzensizliği veya küreselleşme olarak adlandırılan Amerikan eksenli ilişkiler içinde (tüm muhafazakarlaşma görüntüsüne karşın) çözümün belirsizleşmesi ve/ ya da belirsizliğin mutlaklaşmasıyla verili bir ahlak savunuculuğu da yapılamamaktadır. “Ahlakın sefaleti-Sefaletin ahlakı” dediğimiz durum buna tekabül etmektedir. Günümüzde ahlakın sefaleti ve sefaletin ahlakı bu nedenle bireysel bir durum olmanın ötesinde düzenin kendini siyasi, dini, iktisadi vb. çeşitli düzeylerde toplumsallaştıramamasının veya verili egemenlik düzeni içinde uydu-toplumsallaşmanın (yerleşmenin) bir belirtisidir. Toplumsal ilişkilerin tükenmesi, çözülmesi, hazcılık, düzenle uyuşmama, anti olma hali olsa bile, bireysel düzeyde bedensel hazzın ötesinde acı, ıstırap, sefaletten saymaca olarak kaçmak için toplumsal yaşamdan kaç(ın)ma, münzevi, sinik, bencil bir yaşam tarzını benimseme halini beraberinde getirir. Birey kendi varlığını korumak ve sürdürmek için düzen/toplum ile her türlü bağı koparmaktadır. Yeni bir düzen alternatifi ortaya koymayan yığınların düzene katılarak bireysel düzeyde pay almaya çalışması, kimlik bunalımı ve itişmeye neden olmaktadır. Ancak düzene katılma/ ortaklık ve pay alma yönünde umudunun da tükenmesi toplumsal yaşamdan, dinden, akıldan kopuk, içe kapalı, hazcı arayışlara ve ahlaki belirsizliğe (bireyin kendini toplumla özdeşleştirme-sine) neden olmaktadır. Düzen kendi işleyişine ve ayrıcalıklarına bir tehdit olarak görmediği bu anlayışın yaygınlaşmasından memnun olduğu için teşvik de etmektedir. Batı’da 1960’larda düzene ve çeşitli dünya görüşlerine olan inancın yitilmesiyle ortaya çıkan münzevi tutumlar, düzenden kopukluk, marj-dışı Doğu tarikatlarına olan ilgi (sınıfların ötesinde düzenin/ toplumun marjinalleşmesiyle) Batı-dışı toplumları da kapsayan genel bir dünya görüşü ve yaşam tarzı haline gelmiştir.

sından değişmeyen, koşullar-üstü, evrensel belli ilkeleri, davranışları konu edinmekte, diğer yaklaşımları da reddetmeden, tartışma içinde bir birlik, bütünlük sağlamaya çalışmaktadır.

Günümüzde dürüstlük, hakkaniyet, vicdan, adalet, insani fedakarlık, sorumluluk, yurtseverlik, saygı, hoşgörü, mütevazılık, eşitlik, özgürlük gibi ahlaki değerler soygun ve sömürüye dayalı, otoriter düzen içinde uyumlu olmanın bir parçası olduğu müddetçe desteklenmekte, bunun ötesinde değersizleşmektedir. Batı düzeni için soygun, sömürü, eşitsizlik, adaletsizlik, yoksulluk, doğrudan baskı ve şiddet, el koyma, aldatma, hile, şiddet gibi gayri ahlaki ilişkiler arızı bir durum değildir. Batı-dışı toplumlarda Batı ahlakına yönelik eleştirilerin gündelik yaşam ilişkilerinin ötesinde daha geniş bir biçimde ortaya çıkması ve süreklilik göstermesi bu nedenledir. Ahlaki davranış ilke ve uygulamaları toplumsal düzen içinde sınanmakta, geçerlilik veya uygunsuzluğu hakkında belli değerler bu yolla meşrulaşmaktadır. XIX. yüzyılda Batı kendi düzenini evrenselleştirirken kendi ahlakını da evrenselleştirmiş, Batı-dışı toplumlar için de geçerli insani ölçütler olarak tanıtmıştır. Bu nedenle ahlak, dini alan dışında, en az din kadar mutlaklaştırılan laik Batı aklına dayalı belli bir toplum düzenine/modeline ve bireysel yaşam tarzına dayalı evrensel inanç ve değerler olarak sunulmuştur. Batı dünya egemenliği çerçevesinde toplumlar arası ilişkilerde ortaya çıkan dengesizliğe ve sınıf çıkarlarına dayalı bu yeni ahlak anlayışı geleneksel düzene ait çeşitli önyargıları da kapsamıştır. Kapitalizmin kendisini toplumsallaştırabilmesi, Doğu'dan elde edilen zenginliğin dağıtılması belli bir düzeni ve dünya görüşünü gerektirmiştir. Bu anlayış, günümüz ahlak sefaletini ve anlayışını değerlendirmek için bir başlangıç noktasıdır. Elde edilen imkanların sınırlılığı ve (düzenin kendini toplumsallaştırmasının) "para" dolayımıyla kurulması, toplumsal ve kişisel özelliklerin önemli olmaktan çıkması ve üretim ilişkilerinin gayri-insani bir hal alması nedeniyle aşktan çalışma yaşamına, vicdandan namusa kadar her düzeyde doğrudan el koyma, açgözlülük, tatminsizlik, darlaşma, sıfırlanma, değersizleşme sıradanlaşmıştır.

Batı'nın Doğu karşısında ele geçirdiği üstünlüğü toplumsal bir düzen haline dönüştürmesi, elde edilen zenginliği dağıtım biçimi ve ortak olma çabası insanın ihtiyaçlarının ve özgürlüğünün bütünlüğünü temsil etmekten uzaklaşmasına, kendi varlık koşullarına yabancılaşmasına neden olmuştur. Toplumsal ilişkilerin her düzeyinde para biricik tanrısal bir güç haline gelmiş, ilahlaşmıştır. Batı düzeninin bu işleyişi ve genelleşmesi başlangıçta kendi içinde de tartışma konusudur. Marx kapitalizmde paranın niteliklerinin, para sahiplerinin nitelik ve potansiyeline dönüştüğünü, insanın ne olduğu, neye gücünün yettiğinin bireyselliğince belirlenmediğini belirtir. Kapitalizmde toplumsal ilişkilerin (gerçekte anti-toplumsallaşmanın) her alanında itici güç para olmuştur. Bir anlamda her türlü değer paraca sığdırılmıştır.² Diğer bir deyişle günümüz insanı bilgi, değer açısından ahlaka

² "Paranın nitelikleri para sahibi olarak benim niteliklerim ve potansiyelimdir. Ne olduğum, neye gücümün yettiği demek ki benim bireyselliğimce belirlenmemektedir... Güzelliğin... çirkinliğin etkisi (itici gücü) paraca sığdırılmıştır." Marx, 1844 *Elyazmaları*.

ki olarak (iyi-kötü, doğru-yanlış) tanımlanacak bir durumda değildir.³ Bu nedenle sosyalist eleştiri dışında, Batı kimliğini tahrip edeceği düşüncesiyle modern-muhafazakarlar da Batı üstünlüğüne değil ama kapitalist ilişkiler düzeninin yıkıcılığına muhalefet etmişlerdir. Günümüzde insanın ve geleceğin bütünselliğine/birliğine olan inanç ve amaç ortadan kalktığı için ahlaki olarak görülen her türlü tavır ve anlayış tartışmalı hale gelmiştir. Toplumun, toplumsallaşmanın sonundan söz edilirken anlaşılması gereken, insan-doğa, insan-insan, insan-toplum ve toplumlar arası ilişkilerde, örgütlenmede ortaya çıkan sıfırlanma / tükenmedir. Bu nedenle toplumsal ilişkilerin her düzeyinde yabancılaşma, yıkım, çürüme, anticilik, düşkünlük, belirsizlik, topluma, toplumsallaşmaya olan inançsızlık, her türlü değerden ve toplumsal gerçeklikten bağımsızlaşma düzenin bir niteliği olduğu gibi ahlakın da niteliği olmaktadır. Günümüzde ahlakın çürümesi veya ahlakın sefaletinin yarattığı yeni bir ahlaktan, sefaletin / çürümenin ahlakından söz etmek gerekir ve bu alanın bütünsel düzeyde esas mücadele alanı olması yadırganmamalıdır.

Batı XIX. yüzyıldan itibaren Batı-dışı ülkelerde kendi egemenliğini geliştirmek için öncelikle siyasi, iktisadi, hukuki, dünya görüşü alanlarında aynı anda değişimi (geleneksel düzenin ve değerlerinin yıkımını) zorunlu görmüştür. Amaç toplumun Batı kimliği alması değil, Batı dünya egemenliğine uyumudur. Bu durum Batı-dışı toplumlarda Batı'ya karşı direncin yaşam tarzı düzeyinde, yönetici-seçkinlere yönelik içe dönük, dini, ahlaki, muhafazakar bir tepki biçiminde gelişmesine neden olmuştur. Modernleşmenin gündelik yaşam üzerinde empoze ettiği ilişkiler yerine Doğu-Batı çatışması ve farklılığı bağlamından koparılmış muhafazakar gündelik yaşam ilişkilerinin konmasıyla Batı'nın veya Doğu'nun konumunda bir değişiklik söz konusu olmamıştır. Din de paranın tanrısal itici gücünü kutsamıştır. Hıristiyanlığın olduğu gibi İslamiyet'in de Batılılaşmaya, kapitalizme-Batı sosyalizmine uyumundan veya karşıtlığından söz edilse bile sorun yönetici-seçkinlerde (Batı'da da uluslararası dev şirketlerin kâr hırsında) görülmüş, çözüm de bu düzeyle sınırlanmıştır. Günümüzde XIX. yüzyılda başlayan modernleşme süreci savunulmamaktadır. Batı'nın kendi içindeki çelişki ve çatışmaları aşmasıyla farklı ve yeni bir süreç ortaya çıkmıştır. Batı'nın kendi düzenini Batı-dışı toplumlara empoze etmesinde belli tikanıklıklara rağmen Batı-dışı toplumlar üzerinde tam bir denetim söz konusudur. Bu nedenle ABD, Batılılaşmaya, modernleşmeye yönelik eleştirileri artık içselleştirmiştir. ABD egemenliğini tehdit etmedikçe gündelik yaşam tarzı düzeyinde farklılıklar, uyumsuzluk sorun edilmemektedir. Batılılaşma sürecinin tikanıklığı ile Doğu'nun tarihsel yenilgisi ve bunu benimsemesi birlikte ortaya çıkmıştır. Batı-dışı toplumlarda yeni bir arayış, verili düzeni aşma çabası yerine antici, muhafazakar

³ Devletin, toplumun ahlaki düzeyde ağırlığının/etkinliğinin/otoritesinin azalması ile birlikte bu gelişime paralel olarak çeşitli kurumlardan bir sorumluluk ve bilinç üstlenmesi beklenmeye başlanmıştır. Düzen elbette boşboşluğa da izin vermemektedir.

bir debelenme vardır. ABD eksenli küreselleşme bu koşullarda kendi düzenini mutlaklaştırmıştır. Bu bir anlamda dünya egemenliğini her türlü dünya görüşünden, gerçeklikten, toplumsallaşmadan, toplumlar arası ilişkilerden, üretimden bağımsızlaştırmasıdır. Tüm dünyada devlet ve toplum krizi, dolayısıyla ahlakın sefaleti, çürüme genel geçer hale gelmiştir. Kapitalizme yönelik eleştiriler, emperyalizmin “geberen kapitalizm” olarak kendi içinden sosyalizmin öğelerini ve önkoşullarını ürettiği yönündeki düşünceler aşılamamasına rağmen geçerliliğini yitirmiştir. Verili düzenin çürümesi-çözülmesi, yerini yeni bir düzene bırakması imkan ve ihtimallerden biridir, ancak bu koşullar bilinçli bir biçimde değerlendirilemediğinde sonuçlar daha yıkıcı olarak ortaya çıkmaktadır. Günümüzde Batı dünya egemenliği sadece Batı’yı değil, aşılamadığı için Doğu uygarlık değerlerini de çürütmektedir. Çürümenin genelleşmesi kendiliğinden yeni bir düzen getirmek yerine tüm dünyada uygarlık değerlerinin yıkımına neden olmaktadır. Bunun bir sonucu olarak çözülmenin-çürümenin öğelerinin yaygınlaşması ABD eksenli yeni dünya düzeninin gelecekte biçimlenmesinin belli özelliklerini oluşturmaktadır. Uygarlık tarihinin ve toplumların marj-dışı hale gelerek otorite ve egemenliğin darlaşması, yönetici-seçkinlerin oluşturduğu kastın/düzenin toplum-üstü, değerler-üstü, gerçek-üstü (toplumsal ilişkilerden kopuk) “steril” bir nitelik kazanmasının önkoşullarını oluşturmaktadır. ABD eksenli küreselleşmenin, çözümlenme-çürümeye dayalı toplumsal değişim anlayışının nihai amacı, ham beklentisi budur.

Günümüz toplumsal değer yargıları, değersizleşme, belirsizlik ABD eksenli küresel düzen içinde biçimlenmektedir. Irkçı, mezhepçi, dine, cinse dayalı muhafazakar/mutlak değer yargıları ile bu düzeni/düzensizliği aşmak, insanlaşmak, uygarlaşmak mümkün değildir. Tüm toplumsal değerleri darlaştırarak varlığını sürdürmeye dayalı küresel düzen çıkış yollarını kapatmaktadır. Aile, toplum, çalışma, gündelik yaşam, mutlak kimlikler çemberinde sıkıştırılmış, eşitsizliği, istismar, şiddet ve baskıyı, mutlak otoriteyi içselleştirmiş düzenin rutini içinde bu özelliklere dayalı bir sıçrama, çözüm beklenmemelidir. Bütünü sorgulamadan semptomları yok etmeye çalışmak boşuna çabadır. Düzen toplumları kutuplaştırmakta, etnik, dini, cinsel, tekil kimliklerine göre parçalamakta, birbirine düşman ederek, uygarlık karşıtı değerler aracılığıyla kendi sürekliliğini sağlamaktadır. ABD küreselleşmesi toplumlar arası ilişkilerden, doğadan, toplumdan, dinden, hukuktan, siyasetten, toplumsal koşullardan ve gerçekten bağımsız ve karşıt, antici ahlak-değerleri aracılığıyla dünya tarihi birikimi ve mirasına karşı gayri-insani ilişki biçimlerini bütün dünyaya dayatmaktadır. Yeni bir insan ve dünya anlayışını (kimsenin sevmediği bir kavram olan “inşa etmek” yerine) birlikte oluşturmak, ilişki ve değerlerde devrimci bir sıçrama, aşama yaratmak insanlığın önünde duran temel bir görev ve sorumluluktur. Bu görev, sorumluluk ve öncülüğü, her şeyi değersizleştiren ilişkileri küresel ölçekte dayatan Batı’dan beklemek hayaldir.